

פחד דוד

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי **דוד חנניה פינטו** שליט"א

בן הצדיק המלוב"ן רבי **משה אהרן פינטו** זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוב"ן רבי **חיים פינטו** זיע"א

פרשת
וישלה

ט"ז כסלו
תש"פ

1003

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 4:01 | 4:15 | 4:06 | 4:22

מוצאי שבת 5:16 | 5:17 | 5:15 | 5:19

רבינו תם 5:54 | 5:58 | 5:53 | 5:56

שבת מברכין, ראש חודש בימים חמישי-שישי
המולד ביום רביעי בשעה 7:18 ו-7 חלקים

הילולא
דצדיקיא

טז - רבי שאול ידידיה

טאוב, האדמו"ר ממודז'ץ

יז - רבי יוסף יוזל הורביץ

יח - רבי ברוך ממזיבז

יט - רבי דב בער

המגיד ממעזריטש

כ - רבי צבי פסח פרנק

כא - רבי רפאל ברדוגו

כב - רבי אליעזר אשכנזי

בעל 'מעשי ה'

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל
ישלח הודעה: mld@hpinto.org.il

משכיל לדוד

העוסק בתורה מסיר מעליו כל פחד ודאגה

מחד, מודיע לו שאינו חשוב ואין לעשיו במה להתקנאות ממנו. ומאידך בדבריו הוא מעורר בו קנאה, ואומר לו שהוא אדם עשיר וברשותו רכוש רב ויש לו שוורים, חמורים, עבדים ושפחות וצאן לרוב. וכמובן שלאדם עשיר ישנה חשיבות, ואם כן מדוע סיפר לו זאת?

והתשובה היא, שלכל אורך הדרך ביקש יעקב לומר לעשיו כי יש בידו תורה ומצוות, כשיש לו את כח עסק התורה הקדושה אינו מפחד מעשיו כלל וכלל. וכשם שיצא הוא מבית אבא - לא יצא בבריחה ובבהלה, אלא ישב עדיין בארץ ישראל בבית שם ועבר ועסק בתורה י"ד שנה, ורק אז פנה לבית לבן. כך גם עתה בבואו חזרה אינו בא בפחד ובחשאי, אלא בריש גלי וביד רמה, ואף שלח לו מלאכים להודיע על בואו, מפני שכח התורה בתוכו כמאזו כן עתה.

אומר יעקב לעשיו, הרי ידעת שאני נמצא בחרן בביתו של לבן בכל אותם השנים ובוודאי שהיה ביכולתך להגיע לשם ולהרע לי, ומי מנע בערך מלעשות זאת בוודאי שכח תר"ג המצוות ששמרתי בבית לבן וזכות התורה הקדושה היא שעמדה לי, והיא שעצרה אותך לבא ולהזיק לי, לכן גם עתה אני בא אליך בחזרה מבלי פחד ומבלי יראה כי יש בידי תורה המגנה ושומרת עליי.

ועוד הוסיף לומר לו שאל ידמה בנפשו כי העוסק בתורה וממית עצמו באהלה ומשקיע את כל מרצו וכוחו אך ורק בתורה, שחלילה פרנסתו אינה מצויה לו בכבוד. כי אף יעקב זכה לעסוק בתורה ובכל זאת יש ברשותו שור וחמור צאן ועבד ושפחה לרוב, ובאמת שזהו יסוד עצום וחשוב לכל בן תורה. לצערנו כיום רווחת דאגת הפרנסה והטרדה רבה בזה. ויש החושבים בטעות שאם יפרשו מעט מעולמה של תורה לטובת איזה עסק שהוא, אזי ירווח להם ומצבם הכלכלי ישתפר ועושר רב יהא מנת חלקם. ובא יעקב אבינו ללמדנו שלא כך היא הדרך, אלא אדרבה ככל שישקיע האדם עצמו בלימוד התורה ועוסק בה, כך יזכה להון ועושר בביתו. כי דווקא מכיוון שיעקב אבינו ע"ה שמר תר"ג מצוות, לכן זכה להון ועושר בביתו. וכמו שאומר התנא (אבות ג, ו) כל המקבל עליו עול תורה מעבירים ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. וזה המסר שביקש יעקב ללמד לעשיו הרשע שהוא סמל היצר הרע, כי דווקא כשעוסקים בתורה בהתמדה אז ישנה ברכה בעמל, והפרנסה מצויה לו בשפע.

לעיתים קורה שאדם שזכה להרבות את הונו ונעשה עשיר גדול, נהפך לבחינת "וישמן ישורון ויעט" שוכח את ה' ובוטט בכל דבר שבקדושה. ואומר יעקב לעשיו שאל יעלה בדעתו חלילה שהעושר והממון יעבירוהו על דעתו וחלילה יהא פורק עול, אלא אדרבה על ידי הממון ימצא יותר ויותר חן בעיני "אדוני" דהיינו בעיני הבורא יתברך כי יוסיף על ידיהם מצוות ומעשים טובים.

נמצא שבכל דברי יעקב לעשיו אחיו היה טמון עומק רב ולימוד מוסר השכל, ואינם כפשוטם.

"וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שער שדה אדום" (בראשית לב, ד)
יעקב אבינו יוצא מבאר שבע במצוות אמו שאמרה לו "הנה עשיו אחיך מתנחם לך להרגך ועתה בני שמע בקלי וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה".

המתבונן יראה שרפקה ציוותה על יעקב לברוח לחרן לפי שחרדה לגורלו מאימת עשיו אחיו, אולם יעקב אבינו לא פחד ולא חשש מפניו אלא יצא מן העיר בבטחה. לכן לא נאמר ויברח יעקב אלא "ויצא יעקב מבאר שבע" והטעם מפני שידע יעקב אבינו שכל עוד שהקול קול יעקב מצפצף בתורה - אין הידיים ידי עשיו, ואין בכוחו להתגבר עליו ולהרע לו כי זכות התורה תגן בעדו, לכן יצא בבטחה אל הדרך ולא פחד מעשיו.

וזהו הטעם שיעקב אבינו לא הלך ישירות אל בית לבן, אלא קודם כל הטמין עצמו בבית שם ועבר. וכפי שמביא רש"י על הפסוק (בראשית כח, יא) "וישכב במקום ההוא" לשון מיעוט. באותו מקום שכב אב"ל י"ד שנים ששימש בבית שם ועבר לא שכב בלילה שהיה עוסק בתורה, עד כאן.

ונתקשיתי בדבר, מדוע התעכב יעקב י"ד שנה בבית שם ועבר ולא פנה ישירות לבית לבן אחי אמו. והתשובה היא - מפני שיעקב ביקש להראות לעשיו ולהוכיח לו שאינו ירא ממנו ואין הוא מפחד מפניו, ובוודקא נשאר בתוככי ארץ ישראל עוד י"ד שנה ועסק בתורה, כי כשיש בידו את כח התורה הרי שהוא מוגן ושומר מידי של עשיו ומדוע יברח. לכן ישב שם בהשקט ובשלווה מבלי כל פחד, ועסק בתורת ה'.

ובכך ביקש יעקב להנחיל דרך לבניו אחריו שלעולם אין מקום לפחד או לברוח מפני האויבים הסובבים אותם ברגע שיש בידי ישראל את התורה הקדושה, כי היא הנשק היעיל והמתוחכם ביותר נגד האויב. וכשקולו של יעקב מהדהד בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אין הידיים ידי עשיו, לכן הטמין יעקב עצמו בבית שם עבר ולמד תורה ודווקא י"ד שנים ולא שנה או שנתיים. י"ד בא לרמז על י"ד עשיו. אם יעקב עוסק בתורה - אין בכח ידי עשיו לשלוט עליו ולהרע לו מפני שהתורה מגינה ומצילה מידי אויביו.

ולפי זה אפשר להבין מה היה המשך דרכו של יעקב. נאמר בפסוק (בראשית לב, ד) "וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו" יעקב אבינו שולח מלאכים להודיע לעשיו שהוא מגיע בחזרה לארץ ישראל, והלא אין ספק שבוודאי ידע עשיו היכן היה יעקב במשך כל השנים הללו, ואף יכול היה להגיע לשם ולהזיק לו אם רצה בכך. ולפיכך מדוע צריך יעקב לדייד אותו שהיה בחרן וכעת הוא חוזר לארץ ישראל.

ועוד תמוה ששלח לו לאמר (שם לב, ה) "עם לבן גרתי" ודרשו חז"ל שאמר לו - ותר"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים. לכאורה מה פשר הודעה זו לעשיו, וכי הדברים הללו מעניינים את עשיו?

המתבונן בדברים יראה שלכאורה יעקב סותר את עצמו.

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

דברי חכמים

פרפראות לפרשה

משולחנם של חכמי התורה

יעוץ פיננסי לשומרי התורה

"ויחץ את העם אשר אתו ואת הבקר והגמלים לשני מחנות" (בראשית לב, ז)

יעקב אבינו ע"ה מתכונן לפגישה עם עשוי בדורון, בתפילה ובמלחמה.

לקראת המלחמה הצפויה לו הוא מחלק את ילדיו ואת נשיו, ואף את צאנו ורכושו לשני מחנות. מתוך כוונה שאם יבוא עשוי על המחנה האחת ויכה בו - יהיה המחנה השני לפליטה.

בספר 'עבד המלך' מוצא כאן יסוד חשוב: למדה תורה דרך ארץ שלא יהיה אדם נותן את כל ממונו בזווית אחת. ממי אתה לומד זאת? מיעקב אבינו שנאמר: "ויחץ את העם אשר איתו"?

הדרכה מעין זו לשמירת הרכוש מופיעה גם בדברי חז"ל (בבא מציעא מב, א): "לעולם ישליש אדם מעותיו, שליש בקרקע שליש בפרקמטיא ושליש תחת ידו".

יעקב אבינו העניק במעשיו עצה טובה להגנת הרכוש על ידי חלוקתו לשניים, ושמירת כל אחד מן החלקים באופן אחר ובמקום שונה, כך שאם יאבד חלק אחד, יעלם או יגנב - יותר החלק הנוסף.

בהקשר לכך מספר הרב מונק שליט"א בספרו 'דרכי נועם' את מעשה נפלא המובא בחז"ל על פקחות ובינה שבזכותה הציל הנעשק את כספו:

סוחר אחד נסע למקום רחוק עם סכום הגון באמתחתו, ולא ידע מה יעשה בו. מחד גיסא, חשש לשאת בחיקו סכום גבוה, ומאידך גיסא חשש להפקיד אותו בידי אדם שאינו מכירו היטב.

לבסוף חפר גומה בקרקע והטמין בה את הממון, אולם תוך כדי עבודתו לא הבחין בזוג עיניים חמדניות שעקבו אחריו מהבית הסמוך...

מיד עם לכתו הגיע השכן ושלח ידו ברכוש.

כעבור פרק זמן כלשהו שב הסוחר למקום המטמון, והנה - שוד ושבר; הכסף איננו!

הוא הביט כה וכה, והנה הבחין כי בקיר הסמוך קים חור אשר בעדו ניתן לצפות על האזור כולו, כולל שטח הקרקע בה הוטמן הכסף... מיהר היהודי אל בעל הבית שגר בסמוך ואמר לו:

"ראה אדוני, זה מקרוב באתי להתגורר כאן, ואיני מכיר איש עדיין. ברשותי שני ארנקים, האחד של חמש מאות זהובים, והשני של אלף זהובים. את הארנק של חמש מאות זהובים טמנתי זה מכבר במקום מסתור, ועתה אני מסתפק מה לעשות בארנק השני, האם כדאי להטמינו אצל הארנק הראשון, או שמא עדיף להפקידו בידי אחד מתושבי המקום?"

"הטוב ביותר", יעץ בעל הבית, שכבר ראה בעיני רוחו את אלף הזהובים נופלים לידי, "להטמין את הארנק במקום בו הטמנתי את הארנק הראשון".

מיד כאשר יצא הסוחר מביתו, התחלחל השכן. הלא בעוד רגע קט יחפור הסוחר במטמון, ויגלה כי רכושו נעלם לו, וודאי לא יטמין את הארנק השני באותו מקום.

רעיון מבריק עלה במוחו...

הוא ניגש והוציא את הארנק המלא עדיין, מיהר לעבר השדה והחזירו אל מקום הטמנתו. הסוחר אשר המתין לכך, ניגש למקום הסתר, נטל את הארנק הראשון שהושב למקומו, ומיהר חזרה לביתו...

יעסיק עצמו בדברי תורה

באחת מטיסותיי המרובות ממדינה למדינה, החלו פתאום לעלות בראשי מחשבות זרות והרהורים רעים, וכמה שניסיתי להוציאם מראשי - לא הצלחתי בכך.

פליאה גדולה אחזה בי לנוכח הדבר ותמהתי ביני לבין עצמי מה שונה יום זה מיומיי? במה שונה טיסה זו מטיסות אחרות שבהן אני טס? ומדוע דווקא בטיסה זו מחשבות אלו מציפות את ראשי?

עד שלפתע נזכרתי בעצת חז"ל, המובאת באליהו זוטא (איש שלום פרשה טז):

"אמר ר' שמעון בן יוחאי כל הנותן דברי תורה על לבו מעבירין ממנו הרהורי עבירה, הרהורי חרב, הרהורי מלכות, הרהורי שטות, הרהורי יצר הרע, הרהורי זנות, הרהורי אשה רעה, הרהורי עבודה זרה, הרהורי עול בשר ודם, הרהורי דברים בטלים... שנאמר: "תחת אשר לא עבדת את ה' א-להיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל ועבדת

במה מפטירין

הפטרת השבוע: "חזון עובדיה" (עובדיה א)

ויש מבני אשכנז שמפטירין "ועמי תלואים" (הושע א)

הקשר לפרשה: בהפטרה מסופר על שנאתו המתמדת של עשו ליעקב, כפי המתואר בהרחבה בפרשתנו כאשר עשו בא עם ארבע מאות איש בכדי להרע ליעקב.

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

לשמור שלא יגיע לו היזק

למרות שקבלת לשון הרע, דהיינו להחליט בליבו שהדבר אמת אסור מן התורה, מכל מקום אמרו חז"ל שלחשוש אמנם צריך.

וביאור הדבר, שצריך לקבל את הדבר בדרך חשש בעלמא, כדי לשמור את עצמו ממנו שלא יגיע לו היזק על ידו, ולא יהיה זה הדבר אפילו בגדר ספק שהרי אנו מעמידין לכל אדם שהוא בחזקת כשרות.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

הצדיק שומר על עצמו בבחינת "לבדו"

"ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר" (בראשית לב, כה)

תמיהה עצומה היא; מדוע נלחם שרו של עשוי דווקא ביעקב אבינו ע"ה, ולא בא להילחם באברהם או ביצחק?!

והעניין הוא מפני שאברהם היה איש החסד, ויצחק היה עמוד התפילה. ועם המעלות הללו מוכן היצר הרע להשלים בלית ברירה. אולם כאשר ראה את יעקב בעמלו ובטרחתו בתורה הקדושה, ושלעתיד לבוא יהא בזכות זה המושל בתחתונים לבדו, כשם שהקב"ה הוא לבדו מושל בעליונים - לזה בשום אופן לא הסכים היצר הרע, ועל כן בא להילחם עימו בכל עוז.

וכדי לזכות למעלת התורה כדרגתו של יעקב אבינו ע"ה, חייב האדם להפקיר את כל ענייני העולם הזה ולמעט בתענוגות ולא לרדוף אחריהם. וכמו שכותב הרמב"ם ז"ל (פרק א' הלכות תלמוד תורה) וזה לשונו; ולא תמצא תורה באלה שלומדים מתוך עידון ומתוך אכילה ושתייה, אלא במי שממית עצמו עליה ומצער גופו תמיד. וכך אומרת הגמרא (סנהדרין קיא). ולא תמצא תורה במי שמחיייה עצמו עליה מתוך עידון, אלא מתוך צער ויגיעה, עד כאן תוכן דברי הגמרא. וזו הייתה סגולתו של יעקב אבינו ע"ה.

ויש רמז לדבר "ויותר יעקב לבדו", כלומר יעקב אבינו ע"ה ויותר על ענייני העולם הזה ומאס בתאוות המדומות ונתרחק מהם עד קצה הגבול, וישב ועסק בתורה כשהוא "לבדו". כי עיקר מעלתם של עם ישראל היא כאשר הם מתרחקים מאומות העולם, ואינם הולכים אחר תרבותם הקלוקלת ומנהגיהם הרעים. וכמאמר הכתוב (במדבר כג, ט) "הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב". וכך נהג יעקב אבינו במשך כל ימי חייו, גם כשגדל בבית הוריו יחד עם עשוי הרשע אחיו, הוא השתדל מאוד שלא לחבור עימו והיה ספון בתוך אהלו ויושב ועוסק בתורה לבדו. וגם כאשר הלך לחרון הוא הטמין עצמו בבית שם ועבר כשהוא מבודד מאנשי סביבתו, ולמד שם תורה בעמל וביגיעה.

וכשהגיע לבית לבן הארמי - אף שם נזהר הוא מלהתיידד איתו ומלרקום קשרים עימו, כי ביקש יעקב להיות "לבדו" כדי שלא ללמוד ממעשיו הרעים, ולא להיות מושפע מדרכו הקלוקלת.

ומידה כנגד מידה לא בטלה, וגם לעתיד לבוא יהא יעקב אבינו המושל לבדו בתחתונים כשם שהקב"ה יהא הוא לבדו המושל בעליונים.

פניני הפרשה

בנו של עשוי נקרא בשם 'אחי'

"הצילני נא מיד אחי מיד עשוי" (בראשית לב, יב)

מספר הסברים נאמרו לכפל הלשון בכתוב "מיד אחי מיד עשוי", שהרי דבר ידוע הוא שעשוי היה אחיו של יעקב.

הרוקח מציין למדרש שבו מסופר שכשברח יעקב לחרון מפני עשוי, נולד בן לעשוי וקרא לו בשם 'אחי', וזאת בכדי שלא ישכח מה עשה לו יעקב. והנה כשגדל הילד ציווה לו עשוי אביו שבכל מקום שימצא את דודו יעקב יהרגהו. ועל כן התפלל יעקב אבינו ע"ה הצילני נא מיד 'אחי' - בן עשוי, וגם מיד עשוי עצמו.

תמיד להודות ולהרגיש שהכל טוב

"ואתה אמרת היטב איטיב עמך" (בראשית לב, יג)

את זאת היה דורש כמין חומר, רבי יחזקאל מקו'מיר:

אם האדם הוא מלא הודיה להקב"ה ומרגיש שה' מרעיף עליו רוב טובה ותמיד עונה על מצבו בטוב, אומר הקב"ה אני עוד אראה לך מה נקרא טוב, ומעניק לו טובה גדולה.

רעיון זה נרמז בדברי הכתוב "ואתה אמרת היטב", היינו אם אתה עונה שה' עושה אתך רק טוב אזי "איטיב עמך" בכפלים. ברם אם ח"ו עונה האדם שמצבו רע, אז כביכול אומר לו הקב"ה עוד אראה לך מה זה רע עד שתבין שמצבך העכשווי אינו בכי רע.

הדמיון לחול הים שאינו חסר לעולם

"ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא

יספר מרב" (בראשית לב, יג)

ברוח דברים אלו מצאנו שבירך המלאך את אברהם אבינו "כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים".

ובאמת צריך להבין, מדוע נמשלו ישראל לחול?

מבאר רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, שהעניין הוא, לפי שנתברכו ישראל, שאם יחסר מנכסיהם וממונם, יהיה החסר נשלם מעצמו, באמצעות מידת קדושה מיוחדת אשר תשרה בנכסיהם.

וזה הרמז במשל לחול אשר על שפת הים:

כמו שהחול על שפת הים גם כשחופרים בו ומחסרים ממנו, הוא חוזר ומתמלא מעצמו - כך ישראל אם נחסר מנכסיהם, אחר כך חוזר ומתמלא בשפע טובה מן השמים, ולא ניכר בהם שום חסרון.

"ויבא יעקב שלם" (בראשית לג, יח)

"שלם בגופו... שלם בממונו... שלם בתורתו, שלא שכח תלמודו בבית לבן". (רש"י)
דורשת הגמרא במסכת בבא מציעא (ל, ב) "אשר יעשו - זו לפני משורת הדין".

כותב על כך הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א, כי החובה לעשות לפני משורת הדין היא ענין עמוק. זה אינו הידור בעלמא, אלא ישנה מצוה לנהוג לפני משורת הדין. לכן, אין זה נכון לומר: "אם הדבר אינו מעיקר הדין - אני פטור".

ישנם תחומים שונים בהם נדרש האדם להתנהג לפני משורת הדין. פעמים רבות עליו לותר לזולת גם אם אינו מחויב על פי דין, וזה רצון ה', שנוותר מעצמנו, ונשפוט את זולתנו לכף זכות.

יהודי אינו יכול לחיות לעצמו. תמיד צריך הוא לכוון את צעדיו על פי הסובבים אותו, החל מבני ביתו, מעגל ידידיו, ואף מעגלים רחוקים יותר. תמיד עליו להתחשב ולסייע לאחרים.

זוהי המתכונת בה ברא ה' את עולמו, כפי שכותב בעל "מכתב מאליהו", שתכלית הבריאה היא שהאדם יהיה מסובב כל הזמן בחסדים - בבית, עם האשה, עם הילדים ועם כל הסובבים אותו, כפי שאומר דוד המלך בתהלים (כג, ו) "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי".

לא יתכן קיום לעולם אם כל אחד יעשה רק מה שהדין מחייב, כי בגדר עשיית הטוב נכללת עשייה לפני משורת הדין.

נתבונן במעשה הבריאה, מהו טיב הקשר שבין הברואים מאותה משפחה?

החיות והבהמות אינן צריכות להיות קשורות כלל זו לזו. סוס וסוסה, שור עם פרה - אין ביניהם כל קשר של חיי משפחה לאורך זמן. בתחילה האם נותנת לוולד את מה שנדרש לו, אולם ברגע שהוא מסתדר בכוחות עצמו - לא נשמר הקשר של הולד עם האם.

בעופות אפשר להבחין בתופעה מפליאה; הנקבה של העוף מטילה ביצים ודוגרת עליהן עד שהן בוקעות, והגוזלים יוצאים. זמן קצר לאחר מכן, ברגע שהגוזלים מסוגלים לעוף, יוצאים הם לחפש לעצמם מזון.

גם אדם, התרנגולת, מחפשת לעצמה דבר מאכל, וכאשר מוצאת משהו, מצטרף אליה לעתים גוזל קטן שלה, ורוצה גם הוא לאכול, אולם אמו אינה מניחה לו לעשות זאת, היא

מנקרת לו את הראש, ושולחת אותו לחפש מזון אחר. שילמד לדאוג לעצמו וכך יגדל...

אך לא כן האדם. התינוק קשור לאמו בשנות חייו הראשונות בקשר תלתי מאד. ככל שהוא גדל, הוא מתנתק מאמו בהדרגה, אך קשר רגשי יישאר ביניהם לעד!

לאדם יש נפש מיחדת, והקב"ה ברא אותו כך כדי שיהיה מוקף בנתינה כל ימיו. מרגע שנולד הוא מקבל ולומד גם לתת, והמעגל רק מתרחב עם השנים, עד שהבן מגיע לשלב שלשמו נברא, נשיאת אשה ובניית בית.

אומר ה"מכתב מאליהו": רצה הקב"ה לזכות את האדם, שיהיה האדם מוקף בעשיית חסד יומם ולילה, נתינה ונתינה כל הזמן. כמה הזדמנויות יש לבחור ישיבה לגמול חסד? לא רבות.

אבל הקב"ה רצה שאדם יהיה מסובב בחסד בכל שעות היממה, לשם כך נתן לו את האשה, אחר כך יבואו ילדים, ותהייה לו אפשרויות נוספות להיטיב... כל זה כדי לזכות את האדם שיהיה בעל כח נתינה, כי חיי משפחה הם מסכת גדולה של נתינה!

זה התפקיד שהועיד הקב"ה לזכר - להיות המשפיע, לתת לאשתו שפע כל הזמן. ואם הוא זכה - בעצם הביא את עצמו לתכלית הבריאה, וזו הזכות הגדולה ביותר שיכולה להיות לו.

כאן בא לידי ביטוי ציווי התורה לעשות גם לפני משורת הדין. הרמב"ם (הלכות אישות טו, יט) כותב, כי על האדם לכבד את אשתו יותר מגופו. זוהי המצווה המוטלת עליו, ואל לו לחשב את דרכיו על פי מעשי אשתו!

שמה יאמר אדם, והלא הרמב"ם (שם ה"כ) מצוה את האשה "שתהיה מכבדת את בעלה ביותר... ויהיה בעיניה כמו שר או מלך". אם כן, עד שלא אהיה בעיניה כמלך איני מחויב לדאוג לה ולכבדה ביותר...

אך טעות בידו! ראשית עליו לקיים את תפקידו ולכבדה, וה' ייתן גם בלבה לכבדו כראוי. אל לו להשיב לה כמידתה אלא לעשות את מצוותו, ולהעניק לה אפילו יותר מהמגיע לה על פי דין!

האשה עושה הרבה מעבר לחובתה

בעבר הייתי שומע שעורים ממורנו ורבינו רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל. כשלמדנו מסכת כתובות, והגענו לדברי המשנה (נט, ב): "ואלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה: טוחנת, ואופה, ומכבסת, מבשלת". פתח הגאון רבי בן ציון ואמר:

"לכאורה, מה מחויבת האשה לעשות? לקחת תפוח אדמה, להכניסו עם מים ומלח לתוך הסיר, ולהעמיד את הסיר על גבי האש... אה, אתה רוצה תבלין? שים בעצמך, היא לא

חייבת לך יותר מזה... ואם היא מתבלת את התבשיל - זו כבר מידת לפני משורת הדין. ואם היא קוצצת בצל ומוסיפה כורכום או קינמון - זה כבר ממש לפני ולפנים משורת הדין... אין זה החיוב שלה!

אלא מה, ודאי שאשה כשרה אינה מגישה אוכל תפל ולא מתובל, אלא טורחת ומתקנת את המאכלים שיהיו ערבים לחכו של בעלה.

אם כך, מן הראוי שיעשה גם הבעל דברים שאינו חייב לעשותם, ואל יאמר: "רק מה שאני חייב על פי דין אני עושה", שהלא אם תתבונן תראה שגם היא עושה לך דברים שאינה חייבת כלל...

היא מתבלת לך את האוכל וטורחת, ולפעמים משחימה את הבצל שיהיה טעים, וייתן טעם משובח למרק. זה לא סתם בצל שלם ש"זרקה" לתוך הסיר, היא טורחת למענך יותר מחובתה, ועל הטרחה הזו עליך להשיב לה כגמולה הטוב, ובמה? בעשייה ובטרחה לפני משורת הדין".

הסתכלות זו חייבת להיות מול העיניים כל הזמן. לשים לב לכל הטרחה שטורחת האשה, ולא לחפש תמיד היכן לא הצליחה לעמד בדרישות...

הכנת הדגים - לשמח את אשתו

אנו מוצאים אצל גדולי ישראל שהיו מתנהגים כך.

שמעתי מכמה יהודים נאמנים, שראו במו עיניהם את הגאון רבי בן ציון זצ"ל נכנס למטבח ביום שישי, לובש את הסינר, לוקח את הדגים ומקצרף אותם, מחתך ומבשל.

הוא לא עשה זאת מפני שרצה לאכול דג טעים. כל רצונו וכוונתו היו כדי להנות את אשתו, לתת לה הנאה ושמחת חיים, שתיכנס לשבת קודש בשמחה וברוגע, ושתהיה לשניהם יחד שבת שלום. כדי להגיע לאווירה של שלום צריך להעניק ולהשפיע, לכן היה מכין את הדגים לשבת.

אדם שחי בצורה כזו של השפעה ונתינה - חי בעולם אחר, בבחינת "מעין עולם הבא".

הנתינה בבית הרב היתה הדדית! אי אפשר לתאר את הדאגה שהרבנית היתה דואגת לרב זצ"ל, היתה יושבת בבית וחושבת: "הרב כעת בשיעור, איך הוא מרגיש? האם מרגיש טוב?"

ולמה? מפני שהוא היה כח משפיע, ובזכות זה קיבל מאשתו. הרבנית טיפלה בו במסירות בכל לבה ונשמתה, ולא חסכה ממנו דבר. ולמה? כי הוא נתן לה הכל. ('משכני אחריו')